Nederlands Kostuummuseum

M O D E ca. 1765 – 1970

LANGE VIJVERBERG 14, DEN HAAG

Mode 2e helft 18e eeuw

In Nederland volgt men de Franse mode met de Franse benamingen. Men kleedt zich naar rang en stand: adel, regenten en zeer welvarende burgers geven de toon aan - hun kleding is elegant en voornaam - voor de vrouw is hierbij een waaier even onmisbaar als voor de man een degen, terwijl een pruik voor beiden is voorgeschreven. De Hof- en gelegenheids-kleding spelen voor hen een grote rol.

De vrouw draagt een zgn. "Robe", bestaande uit een overkleed en een rok. Vrouwen van de lagere standen dragen een jak en een rok van verschillende stof, zoals dit ook bij de streekdrachten het geval is.

De man draagt het zgn. "Habit" bestaande uit jas, vest en kuitbroek; stoffen, snit en versiering bepalen zowel de stand van de drager als de gelegenheid waarvoor het Habit gedragen wordt.

Vrouwenkleding wordt gemaakt door naaisters, behalve het keurslijf dat evenals de mannenkleding door kleermakers wordt gemaakt. De snit van de kleding dwingt tot een rechte houding, bij de vrouw wordt dit nog versterkt door het strak geregen keurslijf.

Mede onder invloed van Rousseau en door meer democratische invloeden uit Engeland wordt het kostuum allengs eenvoudiger en krijgt de kinder-kleding speciale aandacht.

Ca. 1786 verschijnen in Frankrijk, Engeland en Duitsland de eerste mode-tijdschriften met prenten die met de hand zijn ingekleurd.
In 1791 verschijnt het eerste Nederlandse modetijdschrift: "Het Kabinet van Mode en Smaak" - dit betekent eveneens een democratisering van de mode.

1765

Het silhouet toont een grote bewegelijkheid - wat speciaal opvalt is de sterk verbrede heuplijn - bij de vrouw wordt dit nog geaccentueerd door de smalle puntige taille en de strakke driekwart mouwen met de zgn. "manche en éventail" (waaier-manchet).

De toegepaste stoffen tonen een grote verscheidenheid, zij werden allen vervaardigd van natuurlijke vezels zoals: wol, katoen, linnen en zijde - de levendige kleuren werden verkregen met plantaardige verven.

De glanzende zijden stoffen voor de "Robes" de "Habits" als ook het zeer fijne laken zijn effen of versierd met ingeweven of geborduurde veelkleurige motieven en mét sieraden, kanten en accessoires werd een luisterrijk effect beoogd en verkregen.

De zgn. "Sits" - een met de hand beschilderde en soms ook deels bedrukte katoen uit India - werd door de hogere standen veel voor huiskleding toegepast en door de lagere standen en in de streekdrachten vooral voor daagse en zelfs feestkleding.

De ornamenten op de stoffen, veelal ontleend aan de plantenwereld, vertonen dát speels element, dat allerwege in de "rococo" naar voren komt.

1770 - 1780

De lijn van de "Robe" van de vrouw verandert: door de lange, losse plooien op de rug van de zgn. "Robe à la Française" krijgt de taille veel minder accent en het zeer hoge kapsel werkt er tevens toe mee, dat de figuuur een statig en als het ware verlengd silhouet krijgt.

Bij de man staan de jaspanden minder wijd uit en de opstaande boord en de smallere mouwomslagen bewerken eveneens dat de figuur een langgerekte indruk maakt.

De invloed van het klassicisme ziet men o.a. ook duidelijk in de stofversiering, waar verticale strepen overheersen en de overige decoratie fijn en luchtig is.

Hoe men zich in deze kleding moest bewegen leerde men tijdens de muziek- en danslessen.

1793 - 1795

Groter eenvoud is het kenmerk van de kleding in de jaren van de revolutie. Wij zien slanke figuren gekleed in effen stoffen, die vooral bij de man soms fel kontrasteerden.

In vele gevallen vervangt de wandelstok de degen, de parasol de waaier - de natuur begint meer aandacht te krijgen.

19e eeuw

Na de Franse revolutie verdwijnen geleidelijk aan met de standskleding ook pruiken, kuitbroeken, keurslijven en hoge hakken. Alleen hof- en ambtskleding kennen nog voorschriften.

In de nieuwe wereld van ná de revolutie is de man geemancipeerd en zoekt in zijn kleding naar praktischer vormen en snit - terwijl de vrouw

in haar kleding juist teruggrijpt op vormen en modes uit het verleden en tracht deze mengeling van ontleningen aan oudheid, middeleeuwen, etc. etc. attractief en acceptabel voor haar tijd te maken, waarbij zij even eclectisch te werk gaat als dit in de kunst van de 19e eeuw geschiedt.

In deze tijd van technische vooruitgang zal ook bij de produktie van stoffen, kleding en accessoires het handwerk op de achtergrond raken en steeds meer worden verdrongen door de machine.

In de mode blijft Frankrijk de toon aangeven - Engeland en Duitsland leggen zich vooral toe op confektie.

1800 - 1810

Het streven naar versobering en meer vrijheid in beweging zet door. De intense belangstelling voor de klassieke oudheid brengt mee dat men zich in de vrouwenmode inspireert op de gedrapeerde kleding van de vrouwenfiguren uit de Klassieke Oudheid en hun natuurlijke lichaamshouding.

Soepele ongevoerde stoffen die de natuurlijke vormen van het lichaam omgeven, worden toegepast. Hierbij draagt men een lange shawl, gedrapeerd "à l'antique", kapt men het haar "à la grècque" en draagt men schoenen zonder hak, met kruisbanden.

In het ornament van stof en sieraad zegevieren palmet en meander naast Egyptische motieven.

De man ziet er vrij informeel en soms martiaal uit. De rechte jas met kraag, van laken, geeft ook hem meer bewegingsvrijheid. Een hoog opstaand wit hemdboord en een geplisseerde jabot behoren hierbij. Hij draagt een nauwsluitende pantalon of een kuitbroek met laarzen. Versierd is nog alleen zijn vest. "A l'antique" is voor hem slechts het haar dat b.v. "à la Titus" gekapt kan zijn. Een hoed of een tweekante steek heeft de driekante steek vervangen.

1815 - 1820

Wanneer na 1813 Nederland bevrijd is van het Franse juk begint een periode waarin - na de verafgoding van al wat klassiek was - een romantisch element ook de mode langzaam maar zeker gaat doordringen.

De japon van de vrouw valt niet meer soepel om het lichaam - want na ca. 1815 wordt weer een korset gedragen en is het lijfje weer in coupe geknipt en nauwsluitend. De rok is trechtervormig en afgezet met een

verzwaarde versiering langs de zoom om deze af te doen staan. Kleur en relief-versiering keren terug, schulpen en kartels spelen een rol.

In de korte pofmouwen, in de kragen en in de mutsen uit zich de belangstelling voor het eigen verleden, men kijkt o.a. terug naar de voorouders uit de 16e eeuw.

Aan de snit van het mannenpak worden hogere eisen gesteld. Het laken van de jas is gekleurd in stemmige tinten: groen, bruin of blauw, terwijl de pantalon van laken, katoen of leer, een lichtere tint heeft. Het vest is versierd.

Algemeen wordt nu de hoge hoed gedragen.

1830 - 1840

De welvarende burger geeft de toon aan en inspireert zich op zijn ondernemende voorouders uit de 17e eeuw, terwijl de invloed van de neo-gothiek geromantiseerde beelden van de middeleeuwen oproept. Het gevolg is dat het vrouwenkostuum geen reële, maar romantische vormen laat zien, met herinneringen aan de tweede helft van de 17e eeuw. Hooggesloten japonnen (voor de avond een décolleté), het lijf nauwsluitend met een verlaagde schouderlijn waaraan de zeer wijde schapenpoot-mouwen gerimpeld worden, die ca. 1835 het grootst van omvang zijn. Een groot aantal onderrokken doen de nu voetvrije rok nog meer afstaan. Buiten onttrekken luifelhoeden de gezichten gedeeltelijk aan onze blik en capes verhullen kontouren van hoofd en lichaam.

Men volgt de Franse mode, ook in de handwerken, waar bloemen en bouquetten in tere kleuren domineren en ook neo-gothische elementen worden toegepast.

De achtenswaardige burger heeft een strenge allure in zijn donkere getailleerde jas met bredere revers en lichte pantalon met wijdere pijpen. Hij draagt nu voor het eerst het horloge met ketting in een speciale vestzak. De slippen van de nu donkere das worden over het witte hemdboord gestrikt.

Lokken, krullen en bakkebaarden geven ook hem een romantisch uiterlijk; ca. 1840 komt de snor in de mode.

1840 - 1850

De houding van de vrouw is ingetogen en haar gang zacht deinend door de zgn. "crinoline" (een met ingeweven paardehaar: crin, of hoepels

verstevigde onderrok), die de nu ruim aangezette rok van de japon wijder af doet staan. De zoom reikt weer tot de grond. De vorm van het lijfje is daarentegen verlengd en versmald door de nu nauwsluitende mouwen en een verlaagde puntige taille.
Veel onderdelen van haar kleding als kraagjes, stroken, garnering en ook het kapsel wijzen naar voorbeelden uit de 17e en 18e eeuw.
De schoen heeft weer een hakje gekregen.

De man draagt een langere jas die hoger sluit, terwijl een zakje voor een "pochet" is toegevoegd.
Nieuw is dat voor zijn kleding nu ook geruite stoffen in gedempte kleuren worden toegepast.
Naast de gebruikelijke maatkleding (éénmalig) gaat handwerk-confektie een grotere rol spelen. Deze bestaat uit een door zgn. "Confectionairs" geleide massa-produktie van kleding, die zij in ateliers of door middel van georganiseerde huisindustrie laten vervaardigen.

1850 - 1860

In deze periode - waarin in Frankrijk gedurende het Tweede keizerrijk pracht en praal aan de orde zijn - inspireert de vrouw zich als "Grande dame" vooral op de mode uit de tweede helft van de 18e eeuw.
Tot ca. 1860 blijft de rok in omvang toenemen. Om de grootst mogelijke wijdte te suggereren worden rondom stroken opgenaaid. De zgn. "pagodemouwen" passen zich hierbij aan en lopen wijd uit, de hierin gedragen ondermouwen zijn van dunne witte stof, tule of kant.
Ruches, linten, kant of franjes versieren de stoffen die nu effen, gebloemd of gestreept zijn.
De mannenkleding kent vele facetten. Voor de ochtend is een jas, een gekleurd of versierd vest met pantalon in een harmoniërende kleur aan de orde. 's-Middags komt de zgn. "geklede jas" aan bod en 's avonds de rok met een wit vest of een gala tenue wanneer het ambt of de functie dit vordert.
De eerste ontwerper van vrouwenkleding, Charles Frederick Worth opent zijn salon in Parijs !
Naaisters en kleermakers vervaardigen maatkleding.
De geperfectioneerde naaimachine (uitgevonden in 1830) wordt voor de confectiekleding in gebruik genomen.

1865 - 1870

De vrouw richt zich in haar kleding nog op de mode uit het laatste kwart van de 18e eeuw. De crinoline handhaaft zich hierbij tot 1870, wél wordt de rok aan de voorzijde afgeplat en de ruimte steeds meer naar de achterzijde verplaatst. De taille is nu recht. De versiering is vaak geometrisch, hierbij zijn de stoffen effen of gestreept.
Typisch zijn de kleine hoeden.

Na 1870 komt de grote verandering: de crinoline verdwijnt, in plaats hiervan komt de zgn. "tournure": aan de achterzijde valt de in plooien opgenomen rok over een vulling van baleinen of paardehaar. Ook opzij neemt men de overrok of schoot in toeven op. Van nu af worden steeds meer verschillende materialen in één japon toegepast.

Het sportieve element komt in de kelding van de man tot uiting, nu de sport een belangrijke plaats gaat innemen (cricket, roeien, voetbal).

In Parijs is Charles Frederick Worth overgegaan tot het verveelvoudigen van zijn "modellen" en wordt hiermee grondlegger van de zgn. "Haute Couture".

In Engeland en Duitsland legt men zich toe op confektiekleding, (in Nederland pas na 1880).
Na 1870 wordt bijna uitsluitend met de naaimachine gewerkt.

Het verschijnen van het Nederlandse Damesmodetijdschrift "de Gracieuse" (1862) waarin naast handwerkvoorbeelden ook veel patronen voor kleding en accessoires te vinden zijn brengt mee, dat de mode de aandacht krijgt van een veel grotere kring van vrouwen.
Vanzelfsprekend is een zekere nivellering en uniformering hiervan het gevolg.

1880

In 1880 zien we iets nieuws in de kleding van de vrouw, die nu in haar nauwsluitende japon - waarvan de rok alleen aan de achterzijde iets afstaat - nauwelijks bewegingsvrijheid heeft.
De vrouw uit die tijd laat zich fotograferen tegen een geschilderd decor.

Het is ook de periode waarin (1883) Koning Willem III en Koningin Emma een Wereldtentoonstelling openen in Amsterdam - waar men bij de Nederlandse inzending o.a. textiel en confectiekleding (uniformen, livreien, werk- en waterdichte kleding) geëxposeerd kan zien.

1880 - 1890

Dit is de periode van de "tweede tournure", die de rok vooral aan de achterzijde steeds voller af doet staan met een overdaad van plooien en draperieën over een vorm van paardehaar of baleinen - terwijl ca. 1890 wordt overgegaan op een klein kussen en losse plooien.
Ondanks deze gecompliceerde kleding fietst en tennist de vrouw !

Voor de man ziet het sportieve element in de kleding door: het kostuum van één stof, veelal met een vest in afstekende kleur én het zgn. "Norfolk jacket" met kniebroek. De "elegante man" draagt overdag vooral de geklede jas of een jacquet met een licht of donker vest; de pantalon is zwart, grijs of gestreept.

In Nederland ziet men de opkomst van het confectiebedrijf.

1895 - 1900 "Fin de siècle"

In deze periode waarin de emancipatie van de vrouw aan de orde is zien we nog steeds een wespentaille, nu versterkt door de enorme "Schapenpoot-mouw". Geheel nieuw is echter de klokkende rok: midden voor glad, de zijnaden en de middenachternaad schuin geknipt. Over het algemeen worden zware stoffen gebruikt en veel garnering van fluweel, band of kralen - maar ook het mantelpak (met verschillende blouses te dragen) is nu in zwang en gemaakt van laken of tweed, terwijl de fietsbroek en de rokbroek voor het fietsen en bergbeklimmen in de mode komen.
Het mantelpak - "tailor made" - is een vinding van de Engelse maatkleermakers, die voor de kleding van de man nu bijna even toonaangevend zijn als de Franse couturiers dit zijn met hun "Haute Couture" kleding voor de vrouw. Ook de smoking doet door hen zijn intrede. Een vrouw in de pantalon is nu algemeen gebruikelijk.

1900 - 1908, "Belle Epocque" en "Reform"

Tussen 1890 en 1910 streeft de beweging van de Art Nouveau of Jugendstil naar een nieuwe vormgeving als reactie op de tradities van de 19e eeuw. Vorm, functie en decoratie spelen een grote rol.
Wij kunnen twee typen vrouwen onderscheiden:

De elegante modebewuste vrouw volgt Parijs, waar couturiers als Doucet en beide zoons van C.F. Worth - met een laatste teruggrijpen op de 18e eeuw (zachte stoffen, ruches, volants en kant over onderrokken van ruisende zijde) een totaal beeld creëren in de decoratieve slingerende lijnen van de Jugendstil: een verlengde halslijn door het hoge boord, de zgn.

"guimpe", de rok strak over de heupen waaiert onder de knie spiraalvormig uit - dit alles over een korset met wespentaille en rechte lijn aan de voorzijde, het zgn. "droit devant". Hierbij past het hoge brede kapsel, bekroond door een grote schuingeplaatste hoed. Parasol en face-à-main voltooien het toilet.

Daarnaast zien wij de *vooruitstrevende, practische vrouw* die sterk in de minderheid is:
Zij draagt een zgn. "reformjapon" - de reformbeweging komt voort uit de beweging van de Art Nouveau of Jugendstil en houdt zich bezig met gezonde en practische kleding voor de vrouw. Hier wordt het "droit devant" korset verbannen: "Parijs" wordt niet gevolgd.
De reformjapon heeft een verhoogde taille en is voetvrij. Coupe en sluitingen zijn practisch, de versiering is functioneel en werd vaak door Kunstenaars ontworpen (H. v.d. Velde, Chr. Lebeau).
Deze japonnen werden spottend "Hobbezak" genoemd.

1910 - 1913 Vereenvoudiging

De emancipatie van de vrouw zet door, eerst nu wordt haar kleding mede functioneel en zijn de verhoogde taille, de voetvrije rok, practische sluitingen en functionele versiering van de reformkleding in de mode opgenomen.
Men ziet een bewust teruggrijpen op de mode van het "Empire": ook nu bevrijdt men zich van de korsetten en insnoeringen en ook nu gaat men over tot het gebruik van soepele stoffen in lichte tinten.
De hoed heeft nu zijn grootste omvang bereikt.

De man is minder conventioneel gekleed. Het onderscheid tussen de "elegante" en de "sportieve" man wordt geringer. Het kostuum van één stof voor jas, vest en pantalon is algemeen gebruikelijk.

Het strandleven speelt zich af, keurig gekleed: wandelend, zittend in het zand of in een rieten badstoel - geen zonnebanden ! de blanke teint moet behouden blijven. De vrouw die wil baden, onttrekt zich aan het oog, gekleed in een badkostuum gaat zij met een koetsje de zee in.

1913 - 1914 Elan in de laatste jaren voor de eerste wereldoorlog

De vrouw: De Parijse couturier Paul Poiret verbant het korset en de pasteltinten. Hij laat zich inspireren door oosterse en folkloristische motieven. Hij brengt de kleuren van de "Fauves" en asymmetrische lijnen in de valling van de stof.

Hij reist als eerste mét mannequins door Europa en Amerika. Na zijn bezoek aan de Wiener-Werkstätte sticht hij een kunstnijverheidsschool te Parijs.

De man: Na 1914 verdwijnt de geklede jas. Het jacquet met de gestreepte pantalon behoort dan, evenals de hoge hoed, definitief tot de gelegenheidskleding.
De rok blijft de avondkleding bij uitstek.

Mode na de Eerste Wereldoorlog

De ontwikkeling in de maatschappij - het veroveren van meer vrijheid door arbeiders en vrouwen, het geleidelijk wegvallen van begrenzingen van rangen en klassen, de ontwikkeling van de techniek, verkeer en publiciteitsmedia - is er de oorzaak van, dat de mode zich steeds sneller en onder steeds meer mensen verbreidt.

Na de Eerste Wereldoorlog zoekt de geëmancipeerde vrouw zich een nieuwe vormgeving; onbewust en nadrukkelijk neemt zij elementen van de mannenkleding over en geeft tenslotte - evenals de man een eeuw eerder - de voorkeur aan een practische kleding voor overdag.
De Franse haute couture geeft in de mode van de vrouw de toon aan; Chanel laat haar, overal nagevolgde, eenvoudige modellen vermenigvuldigen op een eigen confectie-atelier.
In het silhouet van de vrouw, in de snit van haar kleding en in de stofversiering, vinden wij vormen terug die aansluiten bij de geest van de kunst uit de tijd.
Mannenkleding ondergaat nieuwe invloeden vanuit Engeland en neemt onderdelen van de sportkleding op; de snit wordt nu komfortabeler, de stijl minder conventioneel.

1914 - 1918

Stoffen zijn schaars en daarbij zijn zij van zeer slechte kwaliteit.
Goede snit en pasvorm maken plaats voor losse, vele figuren passende en gemakkelijk te veranderen kleding.
Mede door de Eerste Wereldoorlog (mannen in dienst !) emancipeert de vrouw nu snel:
zij wordt een militante verschijning, de onhandige strompelrok is vervangen door een enkelvrije, ruime rok of overgooier, waarbij wijde blouses van dunne voile of zijde en gebreide jumpers of vesten van wol of kunstzijde worden gedragen.

Buitenshuis draagt zij een manteljapon, mantelpak of mantel, dikwijls in coupe en garnering beïnvloed door de legerkleding.
Avondkleding is geïnspireerd op het oosten en gemaakt van dunne stoffen zoals ninon, zijden voile en tule in combinatie met satijn en effen zijde. Kunstzijde wordt nu ook voor de vervaardiging van weefsels gebruikt.

De kleding van de man ondergaat weinig verandering en wordt nog soberder; uniformkleding heeft om practische redenen in deze oorlogsjaren gedekte schutkleuren gekregen.

1922

De vroege jaren '20 laten in de mode van de vrouw duidelijk de ontwikkeling zien naar het jeugdige, jongensachtige silhouet van de tweede helft van dit decennium.

Omstreeks 1922 draagt menige vrouw al een kort kapsel, de oren zijn evenwel nog wel bedekt.
De taillelijn zakt tot op de heup en suggereert een lang bovenlijf, dat bovendien vaak bewust wordt afgeplat door de onderkleding.

De pyama en iets later ook het smokingjasje met rok worden nu in de garderobe van de vrouw opgenomen.
Avondjaponnen hebben gedrapeerde heupeffecten met tot op de grond slepende sjerpen en worden gecompleteerd door een op het oosten geïnspireerde tulband met aigrette.
In de stofversiering - geweven, geborduurd of bedrukt - zien wij naast oosterse patronen invloeden van het cubisme.
De ontdekking van het graf van Tut-ank-Amon in 1922 leidt tot het opnemen van Egyptische motieven en vormen in stoffen, kleding en accessoires van de vrouw.

In de mannenkleding zakt de sinds verscheidene jaren vrij hoge taillering eveneens, doch hier naar de natuurlijke plaats.
Hoewel comfortabeler gekleed dan vóór de Eerste Wereldoorlog, heeft de man nog steeds een elegant voorkomen met zijn meestal nog hoge boord en smal toelopende broekspijpen met omslagen boven de enkel.
De regenmantel met raglanmouw en oorspronkelijk voor sport bedoelde kledingstukken als plusfours en blazer komen nu om hun gemakkelijke snit steeds meer voor in de garderobe van de man uit de naoorlogse periode.

1925 - 1929

De "style-garçonne" of "boylook" voor de vrouw is een feit: een rechthoekig silhouet, rokken tot de kuit en in 1927 zelfs tot net over de knie, het haar kort geknipt en bedekt door een vilten pothoed, de benen gestoken in vleeskleurige kousen van zijde, kunstzijde of fil d'écosse.

De vrouw is in beweging, werkt, studeert, fietst, doet aan sport.

Lucien Lelong ontwerpt voor haar zijn "kinetische mode", Jean Patou zijn sportkleding.

Coco Chanel ontwerpt reeds voor de confect. en brengt met haar eenvoudige, comfortabele jersey jumpers, vesten en pakjes mode binnen het bereik van iedere vrouw. De kórte crêpe de chine of crêpe georgette avondjaponnen van de "Roaring Twenties" hebben de nodige bewegelijkheid door schitterende kralen- en paillettenborduursels, losse stofpunten, franjes en zoomschulpen.

Kontakten tussen modeontwerpers en beeldende kunstenaars brengen invloeden van Bauhaus en cubisme (coupe en vlakverdeling), Art Déco (stofversiering) en zelfs expressionisme (vlakverdeling en kleurgebruik) in de kleding.

Make-up wordt nu in navolging van filmsterren algemeen gebruikt: poeder, rouge, lippenstift.

De snit van de mannenkleding wordt onder invloed van de sport wat ruimer en broekspijpen zijn nu zeer wijd, recht en lang.

Voor golf en jacht draagt de man een korte jas en plusfours; zeer geliefd worden de effen of gestreepte blazer met lichte pantalon en opengedragen shirt - dé tenniskleding van deze jaren - en combinatiekostuums van tweeërlei stof.

Bij de avondkleding krijgt de rok nu brede, rechte revers, de smoking wordt ook in gekleurde fantasiestoffen vervaardigd.

Het jacquet verandert weinig.

1930 - 1938

De beurskrach in Wallstreet - 1929 - heeft ook in Nederland tot gevolg: werkeloosheid, dalende prijzen, ook voor stoffen (kunstzijde!) en kleding. Indien mogelijk neemt de vrouw deel aan het arbeidsproces en haar kleding voor overdag is dan ook vrij zakelijk: een eenvoudige japon met garnering aan hals en mouwen of een representatief mantelpak, waarbij een zijden shawl of blouse met strik, jabot of stropdas een vrouwelijk accent geeft.

Haar silhouet is rijzig met een brede schouderlijn (door capeje, schoudervulling of kopmouw), enigszins verhoogde taille en smalle heupen. Overdag reiken de rechte of laagklokkende rokken tot over de kuit, 's avonds zijn zij lang; de sluike valling wordt verkregen door het schuin knippen van de stof, een techniek van Madeleine Vionnet, Parijs.
Omstreeks 1935 krijgen mantels en mantelpakken een zeer hoekig, militair silhouet en hebben japonnen vaak een excentrieke aanzet of versiering van de mouwen.
De verbrede schouderlijn was in oorsprong een idee van de Parijse couturier Marcel Rochas, daartoe geïnspireerd door de kostuums van Aziatische danseressen die tijdens de Koloniale Tentoonstelling in 1931 te Parijs optraden.
In de avondkleding verwerken de ontwerpers elementen van verschillende vroegere modestijlen, zoals draperieën, tournures en slepen. Een laag rugdécolleté is sinds het einde van de jaren twintig zeer "en vogue".
De mode van het zonnebaden en de zwemsport brengen minder bedekkende badkleding; de strand- en tuinpyama met wijde lange broek worden nu algemeen als vrijetijdskleding gedragen.
De damesachtige mode van deze periode brengt enkele ontwerpers er toe, speciale kleding voor "la jeune fille" te ontwerpen.
Er wordt veel wollen jersey en tweed gedragen. Voor japonnen en kinderkleding zijn de bedrukte Liberty- en Metzcostoffen van katoen, linnen, zijde of kunstzijde, in gebloemde en abstrakte dessins, zeer geliefd.
Ook voor kleding en accessoires is de Libertystyl in deze periode een begrip.
De kleding van de man vertoont eveneens een brede schouderlijn in jassen en colberts; ook revers zijn breed en de pantalons hebben wijde pijpen, iets toelopend naar onderen.
Sportieve zomerkostuums met een jas in blazerstijl worden zonder vest gedragen; overhemden hebben soms al een vastzittend boord en manchetten en zijn veelal gekleurd.
Overdag zien wij voorkeur voor onconventionele stoffen en dessins (tweeds, palmbeach; strepen, ruiten). De golfkleding bestaat nu uit een shirt, sweater en plus-fours.
Als avondkleding wordt soms het korte witte dinnerjacket, oorspronkelijk onderdeel van de tropenkleding, gedragen.

1940 - 1945

Al snel na het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog zijn voor het kopen van stoffen en kleding en schoeisel punten en bonnen nodig.
Engelse en Franse ontwerpers verenigen zich om voor de vrouw een doelmatige standaardkleding samen te stellen en brengen in 1941 de korte rok.
Damestijdschriften als bv. "Libelle" geven adviezen, hóe kleding te keren en te verstellen en hoe bijvoorbeeld gordijnen en spreien tot kleding te verwerken en kledingstukken en voorhanden zijnde stoffen (celwol!) te verven.

Steeds meer draagt men eenvoudig wat men nog bezit; kleding wordt geruild tegen etenswaar.
Doelmatigheid is de enige eis, waaraan kleding nu moet voldoen en modemagazijnen bieden aan tegen inlevering van lakens, waterdichte regenmantels en windjacks te maken.
Als hoofdbedekking draagt de vrouw om haar schouderlange, loshangende of opgestoken haar, hoofddoeken of shawls; als schoeisel fungeren o.a. schoenen en sandalen met houten zolen en klompen.
Schoudertassen zijn groot en hebben vakken voor bonkaarten.
De hoekige schouderlijn blijft in mannen- en vrouwenkleding bestaan.
Bij de vrouw wordt de taille sinds 1938 beklemtoond en de roklengte is dan al sterk ingekort ("de swingrok").
Mannenkleding ondergaat weinig modeverandering en wordt eveneens in de oorlogsjaren gekeerd, versteld en tot de draad opgedragen.

Na de Tweede Wereldoorlog nemen confectie- en stoffenindustrie een hoge vlucht, door de ontwikkeling van techniek en chemie.
Nationale en internationale mode-adviesbureaux zoeken wegen om tot kwaliteitsverbetering te komen, de goede smaak te bevorderen en de industriële efficiency te verhogen.
In Nederland kan men nu confektiekleding uit Amerika en tal van andere landen kopen; stijlen uit verschillende modecentra beïnvloeden nu de mode, evenals de onconventionele manier van kleden van de jeugd, met name die van Amerika en Engeland.
De toonaangevende plaats voor de mode van de vrouw wordt nog steeds ingenomen door Parijs.
De Chambre Syndicale de la Couture Parisienne stelt zich nu als voornaamste doel, te ontwerpen voor de inkopers van de confectie-industrie.
Mode-ontwerpers experimenteren met lijnen, vormen, kleuren en materialen; in de jaren '60 richten zij zich steeds meer naar de mogelijkheden

van de confectiebedrijven; velen gaan over tot het in hoofdzaak ontwerpen van modellen voor eigen prêt-à-porter en confectiekleding.

Een werkelijk nieuwe vormgeving in de kleding van de vrouw brengt omstreeks 1965 de Fransman Courrèges; in belijningen en verhoudingen vinden wij een architekturale tendens.

De kleding van de man ondergaat een vernieuwing in lijn en snit door de ontwerpen van de Franse couturier Cardin voor de confectie; deze zgn. styl-Cardin toont een streven naar slanke monumentaliteit.

1945 - 1950

Gefinancierd door de Franse stoffenfabrikant Boussac, lanceert Christian Dior in 1947 voor de nu naar luxe en élégance verlangende vrouw, zijn romantische "New Look": een ronde schouderlijn, geaccentueerde boezem en wespentaille, gebombeerde heupen en een lange, wijdklokkende rok, pl.m. 28 cm. van de grond.

In Nederland raken stoffen en kleding pas eind 1949 puntenvrij. De confektie brengt vooral eenvoudige overhemdjaponnen, blouses en mantelpakken met minder stofverslindende rokken dan Parijs voorschrijft; de verwerkte stoffen zijn meestal rayon en kunstwol.

De avondjapon is lang, enkellang of heeft de zgn. ballerinalengte, het lijfje is strapless; er wordt vaak een stola of bolero bij gedragen.

Voor minder officiële gelegenheden draagt de vrouw een "cocktailjapon", waarbij de rok nooit tot de grond reikt, de man een eenvoudig gekleed kostuum of (fantasie)smoking.

Het silhouet van de man blijft nog ongewijzigd: brede schouderlijn, nauwelijks aangegeven taille; de broeken met omslagen zijn wijd. Een vest wordt niet of onzichtbaar gedragen, het overhemd is meestal wit.

Uit het Amerikaanse legertenue worden o.a. jacks en duffelcoat overgenomen (ook door de vrouw).

De Amerikaanse confectie brengt dunne stoffen (tropical wear) en voor de avond een witte smokingjas bij een zwarte pantalon.

1955 - 1965

De kleding- en stoffenindustrie zien wij in deze periode van internationale betrekkingen, technische ontwikkeling en research, tot grote bloei komen.

Veranderde levensomstandigheden (door o.a. motorisering, centrale ver-

warming, automatisering, vrijetijdsbesteding) doen de mens allereerst in Amerika en in de jaren zestig ook in Europa, andere eisen aan zijn kleding stellen: deze moet nu licht van gewicht, plooihoudend of niet-kreukend zijn; steeds verschijnen er nieuwe of verbeterde halfsynthetische en synthetische stoffen.

Voor de zgn. "lange weekends", ontstaan door de verkorte werkweek, introduceert Amerika de term "weekendkleding" en ook in Nederland draagt de vrouw in haar vrije tijd o.a. slacks, de man gekleurde, effen of bedrukte weekendhemden.
Internationaal stemt de confectie hierin af op een ideaalbeeld van de sportieve "twen".
De naoorlogse jeugd zoekt naar onconventionele kleding en wij zien achtereenvolgens nonchalant geklede existentialisten met veel zwart, de zgn. "Teddy-boys" met Neo-Edwardiaanse kleding, de zgn. "Mods" met jacks en spijkerbroeken en tenslotte de gevariëerde kleding van de beatjeugd en hippies.
In de jaren '50 richt de Amerikaanse confectie zich als eerste tot deze nieuwe groep, door speciale kleding voor de teenager te vervaardigen.

1955 - 1965

De modelijn voor de vrouw wordt nog steeds gedicteerd door de Franse haute couture; één van de doelstellingen van de "Chambre Syndicale de la Couture Parisienne" sinds de Tweede Wereldoorlog is het ontwerpen van modellen voor de inkopers van de confectie.

Als Chanel in 1954 terugkeert in de modewereld, maakt geleidelijk het gestroomlijnde silhouet van de New Look plaats voor aan de jaren '20 verwante, soepeler lijnen, waaraan het huis Dior steeds naam weet te geven (H- en A-lijn, zaklijn, trapeziumlijn); de extravagante kokerrok en naaldhakken verdwijnen echter pas in de jaren '60.

Bedrukte katoenen stoffen, soepele wollen jersey's, crêpes en comfortabele tweeds wedijveren met de vele nieuwe kunststoffen.

De kleding van de man maakt zich langzaam los van de traditionele vormen en het is de Franse couturier Cardin, die vanaf 1960 een nieuwe stijl voor de herenconfectie zoekt en creëert.
Zijn slank gesneden, jeugdige kleding, gericht op de progressieve man, kent als nieuwe accenten o.a. een kraagloos colbert en de zgn. "col-Cardin".

Naast klassieke herenstoffen, worden nu o.a. jersey's steeds meer voor het kostuum van de man toegepast.

1965 - 1970

De Franse couturier André Courrèges brengt in 1964 en '65 een omwenteling teweeg in de vrouwenmode, door zijn architektonische visie op kleding en accessoires van de eigentijdse, actieve vrouw.
Zijn speelse, bewegingsvrijheid latende tunieken, pantalons, knievrije jurken en mantels, zijn perfect van verhoudingen en snit; broekpak en mini-rok (reeds omstreeks 1960 door de Engelse Mary Quant gebracht) worden nu plotseling voor de vrouw acceptabel.
Monumentaal gebruik van coupenaden en kleur maken deze mode bij uitstek geschikt voor vermenigvuldiging door de confectie die de vormhoudende double-face-stoffen van Courrèges vervangt door op voering geplakte jerseys.

In navolging van Cardin, houden nu ook andere Franse en Nederlandse couturiers zich bezig met de kleding van de man, die steeds modieuzer wordt en waar kleur en fantasie een rol spelen.
Naast Engeland nemen Italië en Duitsland hier eveneens een belangrijke plaats in.

Koltrui en -overhemd, het opengedragen overhemd met een zgn. Indiashawl van Indiase zijde, veroveren een plaats in de garderobe van menig Nederlandse man, evenals de heuppantalon met uitlopende of rechte pijpen.

Ook de Franse couturiers achten het niet meer beneden hun waardigheid, de nieuwste kunststoffen in hun modellen toe te passen, zoals kreukvlak, vinyl, geplastificeerde stoffen, mengweefsels, plexiglas, enz.
Het sieraad, in de vorm van plastisch gebogen accessoires voor hals, arm en hand en vervaardigd van edele of onedele metalen of kunststoffen, als ook knopen en gespen, vormen dikwijls een wezenlijk onderdeel van de kleding.

1965 - 1970

Publiciteitsmedia en snelverkeer hebben er toe bijgedragen, dat steeds meer mensen zich modebewust kleden. Ontwerpers en fabrikanten, bijgestaan door modeadviesbureaux, proberen komende "trends" in de

mode te voorzien en stemmen hun collecties af op de verschillende eisen van de consumenten, te weten de jeugd, een behoudende groep en een in aantal toenemende progressieve groep.
Naast kleding voor het werk en de nog bestaande gelegenheidskleding, heeft de mens keuze uit de meest uiteenlopende vrijetijdskleding, al naar gelang, de wijze waarop hij deze tijd doorbrengt.
Jersey, leer, bont, suède en tricot nemen in mannen- en vrouwenkleding een belangrijke plaats in.

Veelzijdige internationale contakten beïnvloeden het sterk gecommercialiseerde en ingewikkelde modebeeld.

Naast invloeden van de architektuur en beeldende kunsten op coupe, kleurgebruik en stofdessins, zien wij bijvoorbeeld kleding, stoffen en accessoires uit India en andere oosterse landen; het verschijnsel van de naar Engels voorbeeld overal in deze periode verrijzende boutiques voor jongeren, met door leeftijdgenoten ontworpen of bijeengezochte kleding, werkt ook door in de wereld van de haute couture en confectie, die in deze zgn. hippe, non-conformistische en "romantische" kleding aanwijzingen zien voor de mode van het komende seizoen.

1970

Al sinds de herfst van 1966 ondernemen haute couture (Marc Bohan, Dior), confectie- en stoffenindustrie pogingen tot het lanceren van een langere rok, die pas in 1969 in het Nederlandse straatbeeld wordt gesignaleerd en op den duur voorbehouden lijkt aan wintermodellen, vrijetijds- en jongerenkleding.
Vele inspiraties op vroegere modes zijn er het gevolg van, evenals het opnemen van elementen van oosterse en folkloristische kleding.

Als steeds in een tijd van grote veranderingen, is het modebeeld van 1970 zeer heterogeen, zoals dat ook in 1929 o.a. het geval was. Het silhouet van man en vrouw toont nu in het algemeen een streven naar een monumentale langgerektheid. De kleding heeft de neiging de lijnen van het bovenlichaam te volgen (slim- en skinfit) en zich naar onder toe min of meer te verwijden.
Bewegingsvrijheid blijft in de mode een eerste vereiste.

De snit en daarmee ook de productiemethoden van bepaalde kledingstukken voor mannen en vrouwen zijn nu bijna gelijk.

Avant-garde-confectionairs maken naast broekpakken voor de vrouw, ook bijvoorbeeld safaripakken voor de man; verschillende Parijse couturiers, waaronder Ted Lapidus, ontwerpen op elkaar afgestemde - dus niet gelijke - kleding voor man en vrouw. Reeds vele couturiers ontwerpen in hoofdzaak prêt-à-porter modellen en collecties voor de confectie en stellen daarmee hun creativiteit in dienst van een veel groter publiek.